

ного капіталу для відшкодування невиправданого ризику активних операцій, зокрема для покриття збитків за кредитами.

Головними завданнями банку є одержання прибутку і зменшення ризиків, які можуть виникати у процесі його діяльності. Щоб цього досягти необхідно постійно дбати про належний рівень рентабельності, ліквідності, надійності, розвитку банківської установи.

Рентабельність — відносний показник прибутковості, виражений у відсотках, який характеризує ефективність витрат банку.

Кожний банк прагне прибутку, адже йому потрібно не лише відшкодувати свої витрати й виплачувати пристойні дивіденди акціонерам і вкладникам та проценти за вкладами.

Ліквідність банку — це його спроможність своєчасно виконати: свої грошові зобов'язання. Вона визначається в основному збалансованістю між строками й сумами погашення активів та строками виконання зобов'язань банку.

Довіра клієнтів є важливою для банку. Навіть передчуття можливих проблем із розрахунками може спонукати клієнтів знімати з рахунків свої гроші, що спричинить серйозні фінансові труднощі для банку. Тож він повинен постійно турбуватися про достатність резервів ліквідності. До них належать:

- готівкові кошти та банківські метали;
- кошти до запитання в НБУ;
- кошти до запитання в інших банках;
- строкові депозити в НБУ.

Пошук доступних ресурсів для оперативного підвищення ліквідності є функцією управління активами і пасивними операціями.

Третя основна ціль банку — ліквідність. Високий ступінь надійності зменшує ймовірність непередбачених витрат, пов'язаних із технічними збоями, викраденням коштів, прорахунками у роботі.

Для зміцнення надійності необхідно дбати про прозорість потенційно небезпечних операцій. Це допоможе уникнути збитків або принаймні обмежити їх.

Розвиток банку пов'язаний з розширенням обсягів та оборотів фінансових операцій, які впливають і не впливають на баланс, зі збільшенням кількості клієнтів. У довгостроковій перспективі розвиток є неодмінною умовою забезпечення належної рентабельності.

МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В ПРОЦЕСІ АУДИТУ

Курси «Економічний аналіз діяльності підприємства» та «Аудит» є тісно взаємопов'язаними і це слід враховувати при організації учбового процесу. Необхідно брати до уваги два важливих аспекти:

1) Висвітлення в курсі «Економічний аналіз діяльності підприємства» можливості та необхідності проведення економічного аналізу, застосування його окремих методів і прийомів зовнішніми та внутрішніми аудиторами;

2) Детальне розкриття в курсі «Аудит» методики виконання економічного аналізу, суті і значення аналітичних процедур в процесі аудиторської перевірки.

Більш докладно зупинимось на останньому аспекті.

Існує багато можливостей використання аналізу при здійсненні аудиту та наданні аудиторських послуг. Сфера цих можливостей постійно збільшується під впливом розширення цілей і завдань аудиту, конкретних вимог підприємства-клієнта або проблем, які поставлені перед внутрішнім аудитором. Як справедливо підкреслено у науковій доповіді А. Ф. Павленка та М.Г. Чумаченка «Трансформація курсу “Економічний аналіз діяльності підприємства”»: «щоб відповідати сучасним вимогам, методика економічного аналізу повинна наближатися до життєвих потреб підприємства, відповідати повсякденним запитам управління, бути надійним економічним інструментом управління підприємством. Ця методика повинна враховувати динамічний стан підприємства, наявність конкуренції й інфляції, стан попиту та пропозиції на вироблювані підприємством вироби та послуги» [1, С. 28]. Використання економічного аналізу в аудиторській практиці вимагає постійного удосконалення його методики.

Для аудиту з професійної точки зору більш звичним є вживання терміну «аналітичні процедури», а не «економічний аналіз». Наведемо деякі його визначення.

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту, аналітичні процедури (*analytical procedures*) являють собою аналіз суттєвих коефіцієнтів і тенденцій, включаючи наступне вивчення відхилень та взаємозв'язків, не узгоджених із іншою значимою інформацією або які мають відхилення від прогнозних сум [2, С. 19].

Дещо інше визначення, на нашу думку більш точне і лаконічне, представлено в американському стандарті аудиту SAS 329: «Аналітичні процедури складаються із оцінок фінансової інформації, зроблених аудитором виходячи із вірогідних та очікуваних співвідношень між фінансовими та не фінансовими даними. Їх рамки коливаються від простих порівнянь (порівняння показників поточного року з показниками попереднього) до використання складних моделей при наявності множинних зв'язків та елементів даних (регресивний аналіз)» [3, С. 135].

В чому суть аналітичних процедур в аудиті, на яких етапах перевірки вони виконуються та яка техніка їх застосування?

На нашу думку, аналітичні процедури, або як їх іще називають, аналітичне вивчення, аналітичний огляд — це один із специфічних методів аудиту, який дозволяє в ході ознайомлення з підприємством-клієнтом та при детальній перевірці його звітності виявити основні фінансові потоки, незвичайні відхилення та тенденції, іншу важливу інформацію, необхідну для формулювання аудиторського висновку або для коригування ходу перевірки.

За допомогою аналітичних процедур може бути виявлена значна частина суттєвих помилок та відхилень, які мають місце у фінансовій звітності.

Основними напрямками застосування аналітичного вивчення є такі:

- зіставлення даних річної звітності з інформацією за попередній та наступний періоди, прогнозними та бюджетними даними;
- порівняння показників діяльності підприємства-клієнта зі ставними даними аналогічних підприємств та встановлення залежності між ними;
- аналіз коливань та тенденцій;
- оцінка незвичних результатів, отриманих на основі проведених досліджень.

Аналітичні процедури можуть бути застосовані на всіх етапах аудиторської перевірки, проте найбільшого значення їм надають при плануванні аудиту, здійсненні загального огляду та перевірці рахунків.

На підготовчому етапі аудиторської перевірки аналітичні процедури виконуються аудитором з метою отримання загальної інформації про підприємство-клієнта, ознайомлення із характером його бізнесу та фінансовим станом. На основі отриманої інформації аудитор може визначити величину аудиторського ризику, заплановану кількість і види процедур та період їх виконання.

На проміжному етапі за допомогою аналітичних процедур оцінюється фінансова звітність за дев'ять місяців, визначаються основні показники і коефіцієнти, що характеризують результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

На етапі фізичної перевірки аналізується якість проведення інвентаризації стану, наявності та належності активів і зобов'язань підприємства-клієнта.

Етап аудиту рахунків характеризується найбільшим значенням застосування аналітичних процедур порівняно з іншими етапами. Тут аудитор може використовувати аналітичні процедури для отримання аудиторських доказів щодо стверджень, які містяться у фінансових звітах, або для підтвердження конкретних рахунків у Головній книзі. Тобто у цьому випадку аналітичні процедури будуть одним із різновидів процедур перевірки по суті.

Міжнародний стандарт аудиту 520 «Аналітичні процедури» вимагає застосування аналітичного вивчення і на завершальній стадії аудиту: «Аудитор повинен застосувати аналітичні процедури на завершальній стадії або безпосередньо в кінці аудиту при формулюванні загального висновку про те, чи відповідає фінансова звітність у цілому уяві про бізнес, яка склалася у аудитора» [2, С. 185]. Всі суттєві відхилення, помилки повинні бути детально вивчені аудитором та оцінено їх вплив на достовірність фінансової звітності. При цьому також слід зважати на ступінь довіри до аналітичних процедур, яка залежить від суттєвості статей, які аналізувались; інших аудиторських процедур, спрямованих на досягнення тих же цілей; точності, з якою можуть прогнозуватись очікувані результати аналітичних процедур; аудиторського ризику.

Технічне виконання аудиторських процедур передбачає застосування методик проведення аналізу відносних показників (як по підприємству-клієнту, так і у порівнянні з іншими аналогічними підприємствами галузі); перспективного аналізу (аналізу тенденцій); варіантного аналізу (наприклад, порівняння звітних даних із базисним або нормативним значенням); підготовки стандартних фінансових звітів (в яких цифри переводяться у відсотки по відношенню до загального підсумку звіту (наприклад, балансу)); здійснення порівнянь; регресійного аналізу.

Всі основні аналітичні процедури, які застосовувались аудитором, і їх наслідки повинні бути зафіксовані у робочих документах та зроблені необхідні висновки і пояснення на основі отриманих фактичних даних.

Література

1. Павленко А. Ф., Чумаченко М. Г. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства»: Наук. доповідь. — К.: КНЕУ, 2001. — 88 с.
2. Международные стандарты аудита и Кодекс этики профессиональных бухгалтеров (1999). — М.: ICAR, 2000. — 699 с.
3. Кармайкл Д. Р., Бенис М. Стандарты и нормы аудита: Пер. с англ. — М.: Аудит, ЮНИТИ, 1995. — 527 с.

В. В. Петрович, ст. викладач
Київський національний економічний університет

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕХНІКИ

Запровадження в процесі аналітичного дослідження комп'ютерних технологій обробки економічної інформації створює об'єктивні передумови для підвищення рівня наукового обґрунтування управлінських рішень в процесі виробничо-господарської діяльності. Перш за все, мова йде про посилення ролі перспективного економічного аналізу в системі управління виробничою діяльністю таких господарюючих суб'єктів, як підприємства, фірми тощо. Підприємця, насамперед, цікавить всебічно зважений, науково обґрунтований прогноз щодо подальших кроків в роботі його структурного утворення стосовно кон'юнктурних відносин з іншими суб'єктами ринкового механізму господарювання. Запровадження комп'ютерної техніки дає об'єктивну можливість багатоваріантного пошуку серед потенційно можливих до здійснення управлінських рішень найбільш ефективного в певних кон'юнктурних обставинах. Реалізація такого процесу повинна спиратися на широке застосування методів економіко-математичного моделювання при вирішенні аналітичних задач, сприятливі можливості для чого створюються використанням комп'ютерних технологій обробки економічної інформації. При цьому характер аналітичного дослідження набуває рис, притаманних стандартизованому процесу. Важливою передумовою щодо досягнення такого стану має бути створення і використання при вирішенні аналітичних задач бази стандартних економіко-математичних моделей. Так, наприклад, визначення впливу факторів на фондovіддачу основних виробничих фондів певного господарюючого суб'єкта передбачає використання загальної комплексної економіко-математичної моделі, в якій зна-